

нара удэр: Мартын 14

Хэшээл: Буряад хэлэнэй

Класс: 7-хи

Багша: Мантурова З.В.

Темэ: Гунга Чимитов «Табан хурган» (шүлэг)

Гол зорилго: Гунга Чимитовай алишье талаараа талаан бэлигтэй байһыень харуулха.

хуралсалай: Г.Чимитовай зохеохы намтар тухай хурагшадай мэдэсэ үргэдхэхэ;

«Табан хурган» гэхэн шүлэгэй гол удха элируулхэ

хүмүүжүүлгын: эбтэй ябаха хэрэгтэй, эбтэй ябахадаа хусэтэй гэхэн бодол ойлгуулха

хүгжөөлгын: хурагшадай аман хэлэ, уран уншалгын дадал хугжоохэ

Хэшээлэй ябаса:

I. Вводно-мотивационно шата.

Багшын оролто үгэ. Гэрэй даабари шалгалга.

- Мүнөөдэр газаамнай ямар гоё, дулаан үдэр боложо байна гээшэб. Бултадаа тетрадуудаа нээгээд, нара үдэрөө бэшэе.

Багша: «Дааһан хүрэгөө дахуулаад,

Далда газарта ороодхино.

Орооһо таряа олоһоор,

Ооглон бэшэнээ ерүүлнэ

Арюухан хатан дангинараа

Аргагуй ехээр хундэлнэ»

- Энэ хэнэг соо юун тухай хэлэгдэнэб?

- Ямар зохёолһоо энэ хэнэг абтааб? Ямар жанрай зохёол бэ?

— Авторынь хэн бэ?

Асуудал: Гунга Чимитов гэжэ хэн бэ? Ямар жанрай зохёолнуудые бэшэнэб?

II. Операционно-содержательна шата

1) Багша: Мүнөөдэр бидэ Г.Чимитовай творчествой танилсажа, «Табан хурган» гэжэ шүлэгэйн удха элирүүлхэбди, удха дээрэнь хүдэлхэбди.

Уран зохёолшо тухай уншалга (хуушан ном сооһоо)

Тобшолол гаргах: Гунга Чимитов — поэт, баснишан, ...???

Багша. Нэмэж хэлэхэ юумэн гэхэдэ, Гунга Гомбоевичай уран зохоолой харгы зам олон талаатай. Тэрэ өөрын түхэл маягтай, аялгатай шүлэгшэн. Тээд шүлэгшэн гэнтэ болошоо бэшэ ааб даа.

Оруулагшаар эхилээ (переводчик) – олон зохоолнуудые буряад хэлэн дээрэ ородхоо, бэшэ хари хэлэнүүдхээ оршуулхан: Крыловэй, М. Михалковой баснинуудые, Г.Х. Андерсенэй онтохонуудые, «Монголой нюуса тобшо» (Чингис хаан)

Баснинуудые оршуулханаа гадна өөрөө баснинуудые олоор бэшэһэн. («Шанга харюу», «Бахын ханаан далайда» гэхэн баснинуудтай номуудтай).

Дуунууд. Гунга Чимитовай дээрэ Буряадай, Монголой композиторнууд Б.Цырендашиев, А. Андреев, Ю. Ирдынеев г.м. дуу зохоолон.

(Дуу шагналга)

Ага нютагай уран зохоолшо А. Жамбалон Г. Чимитов тухай иигэжэ бэшэнэ: «Гунга Гомбоевиче суутай мэргэн шүлэгшэн, элитэ ехэ баснишан, тоогүй олон уян, хонгео дуунуудай автор, үхибүүдэй эрхим зохоолшон, урдаа хүниие оруулхагүй бэрхэ оршуулагшан мүн гээд сэхэ хэлэжэ болоно». Энэнь тон зүб гэжэ ханагдана.

Мүнөө би таанадта нэгэ үни хада болоһон ушар (түүхэ) тухай хөөрөжэ үгэхүү. («Дүрбэн эбтэй амитад тухай хөөрөөн»).

2) Асуудал: Энэ хөөрөөн бидэнэй үзэхээ байһан зохоолтой ямар холбоотой хаб? хэшээлдэмнай, темэдэмнай ямар хабаатай гэжэ хананабта? (Үхибүүдэй ханамжануудые шагналга). «Табан хурган» уншалга. Ролёор уншалга.

- Шулэгэй удха ямар хургаал заанаб? (ухибуудэй ханамжа)

– Табан хургануудые хүндэ шэлжүүлбэл, хэд болоноб? Ямар зонууд бэ?

Эрхы- биб гэхэн дээрэлхуу зантай

долёобор- оодэрхуу, оороо оорыгоо магтадаг

дунда хурган- хурхэйтэхэ дуратай

нэрэгуй- сэсэн, ухаатай, гунзэгы бодолтой

шэгшы- уһоорхуу, муу ханаатай

-Нюдаргаар ямар ханал бодол харуулагданаб?

Буряад хэлэмнай хургануудай нэрэнүүдээр баян. Табан хурганууднай туд тудтаа нэрэнүүдтэй. Тэдэ нэрэнүүдыеень хэн мэдэхэб, нэрлэн хэлэгты:

(Эрхы, долеобор, дунда хурган, нэрэгүй, шэгшы. Үшөө ондоо нэрэнүүдтэй ха юм.

-Барбаадай, батан туулай, тоохон тобшо, толи байса, бишыхан шэгшүүдэй (Бушуудай). (Эдэ нэрэнүүд үхибүүдэй хэлэндэ орожо байхада, хэлыень нугалан хүгжөөхын тула нэрлэдэг нэрэнүүд).

Наадан «Оорынгоо паара оло»

1. Ганса хурганһаа — арбан хурган хусэтэй
2. Эбээ нэгэдэһэн шаазгайнууд — элээ шубуу бариха
3. биб гэхэн гансаараа - бидэ гэхэн хамтаараа
4. Эбтэй хунууд — эрьеын арһанда багтадаг
5. Эб нэгэтэн — эбдэрхэгуй

— Онһон угэнуудэй удха ямар бэ? Шулэгэй удхатай холбоотой гу?

III. Рефлексивнэ-оценочно шата.

Гэрэй даабари:

1. Г.Чимитовай угэдэ бэшэгдэһэн дуу сээжэлдэхэ.
2. Хургануудай али нэгэндэнь характеристикэ бэшэхэ.
3. Мини (багахан) зохоолго. «Табан хурган» шүлэгэй аша туһа. Энэ зохоолдо минии хандаса.

Хэшээлэй дүн: